

DARVASI LÁSZLÓ

Pataki Ferenc csodája

Hölgyeim és uraim,

kedves barátaim, megnyitóra gyűltünk össze, mégpedig nem is akármilyenre, Pataki Ferenc jubileumi kiállítását rendező meg az impozáns Reök-palota.

Éppenséggel szeretnék fordított helyzetben lenni, de sajnos ez több, nyomós okból sem lehetséges. Úgy értem, életeket nem cserélhetnek az emberek, legfeljebb romantikus francia kalandfilmekben, meg aztán a festők rendre többet élnek, mint az írók. Ezt kissé irigylem, például. Tulajdonképpen arcátlanul sokat élhetnek a festők az írókhoz képest. Pataki Ferenc például a hetvenedik esztendejét tapossa, de ez egy festőnél szinte még üde és hamvas kamaszkor, szóval legyünk csak biztosak, születnek még a Pataki-ujjból szép, nagy és változékony művészi korszakok. Ezért is mondom, hogy az ünnepeltnek, mondjuk, harminc év múlva nagy valószínűséggel valaki mást kell megkérnie soros életmű kiállításának a laudálására.

Ennyit előljáróban.

Nem akarnám részletesen számba venni Pataki Ferenc különböző művészi korszakait, legyen elég annyi, voltak neki bőven, s ennek ékes bizonyosságát szépen elrendezve, tematizálva láthatjuk is a falakon. Hanem arra máris fölhívnom a szíves figyelmüket, hogy mennyi mozgás, mozdulat, mennyi változás, alakulás, élnétség, akarás és szín háborgatja a mulandót ezeken a képeken.

Ahogy egy hideg januári délelőttön tébláboltam a padlózat parkettáin várakozó festmények előtt, az a barátságos gyanúm támadt, hogy ezek a művek nincsenek befejezve. No, nem azért, mert nem gondolták végig őket, mert nem merítették ki bennük a forma és a poézis összes lehetőségét, nem élték át őket végletesen, nem. Arra gondolok, hogy nincsen végpontjuk, sem pedig megnyugvásuk, hogy a megidézett világok nem zárt, statikus rendszert mutatnak, csak mert a történet, melyet éppen elbeszélnek, folytatódik, egyik kép a másik képben lélegzik tovább, a kézmozdulat egy következő simítást segít, a katarzis egy újabb katarzisban bimbózik. Ennek a sokszínű művészi világnak az egyik egzisztenciális alapélménye a keresés, illetve a megtalálás elementáris óhaja. A keresés nem csak arról szól, hogy én, a művész meglássam az ablakom előtt elsuhanó vagy a

* Elhangzott a REÖK-ben *Kézjegy – Pataki Ferenc 70 éves életmű-kiállítás megnyitóján* 2011. február 4-én.

kertem növényei között sétáló titokzatos lényt, hogy tetten érjem az időt, miként bontja ki magát virágban, égi jelenésben, pusztai látomásban, vagy miként dermed meg a fagy kékjében, hanem hogy ők, a világ titokzatos eseményei is rám találhassanak. Pataki Ferencről például azt is megtanuljuk, hogy a nemes alázat mindig emel a világon. Kicsit közelebb tolja, amit esetleg Istennek, jónak, üdvözítőnek nevezhetünk.

Pataki ezt kéri: legyen érintett, legyen meghívott, akár egy kicsiny ablak, rányílhatson valami titokra a lelkem, ezt súgják nekem ezek a képek. Én nem igazán kedvelem a beavatott művészeket. A beavatott művész végső soron kiválasztottként tekint maga-magára, és az efféle profetikus hevület gyakran párosul a fölény vakságával. Poézis helyett publicisztika. Nem, soha ilyesmi hübriszt Pataki Ferenc művészete kapcsán nem észleltem. Ő nem a megfellebbezhetetlent akarja, hanem része, részese, krónikása, ha úgy tetszik, kétkezi poétája kíván lenni valami szépséges érthetetlennek vagyis a csodának. S hogy mi az eszköze, ecseten, vásznon, földi matériákon, fán, fémen, papíron kívül?

Ez a szó jut az eszembe: a fohász.

Pataki fohásza azt kéri, hogy megláthassuk az angyalt, igen, azt az angyalt, akiről drága költőbarátunk, Baka István is mindig beszélt, azt az angyalt, aki egy gondviselő Isten helyett teszi a dolgát a mi romos és töredezett, cserepekből kancsalító, öldöklő szenvedélyekkel terhelt életünkben, megtalálni azt az angyalt, aki nem csak rettenetes, mint Rilke egyszemű lény, és aki nem csak pallossal jár, de szép, jóságos és esendő is.

Pataki konstruktív, álmodozó, expresszív, pop-artos vagy éppen archaikus fohásza rendre megszólít más nagy művészeket is, Bakát és Juhász Gyulát, vagy mondjuk a töredezettség legnagyobb magyar poétáját, Mészöly Miklóst, de a festők világából könnyen tapasztalhatjuk Klee, Matisse vagy Vajda Lajos fölidézését is.

Pataki azt mondja, van történetünk és a történetünknek lelke van. Van anyag, és az anyagnak lelke van. Ez a lélek érdekli őt, ezt keresi, ennek kínálja magát, őerte fohászkodik, ezt építi, ezt fejt, ezt faragja, ragasztja, ezt festi újra és újra.

Essen bár szét, szóródjon, sebesüljön, törjön darabokra, cserepekre, mozaikokra, rongyszőnyegek kockáinak színes varrataira, a világ emlékezhet az egészre.

Csoda van.

Pataki Ferenc és a csoda egymásra találtak. És meglehetősen jóban vannak.

Nahát, akarhat-e többet ennél művész?